

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Η έκρηξη και η εξέλιξη της γαλλικής επανάστασης (1789-1794)

Οι τάξεις της γαλλικής κοινωνίας το 18ο αιώνα:

1. Κλήρος: 0,5% (δεν πλήρωνε φόρους, αλλά είχε προνόμια).
2. Ευγενείς: 1,5% (δεν πλήρωναν φόρους, αλλά είχαν προνόμια).
3. Τρίτη τάξη: 98% (αστοί, αγρότες, εργάτες: πλήρωναν όλους τους φόρους, αλλά δεν είχαν κανένα προνόμιο).

Η πρώτη φάση της γαλλικής επανάστασης, Μάιος 1789 - Αύγουστος 1792:

- 5 Μαΐου 1789: Σύγκληση συνέλευσης των τάξεων στο Παλάτι (επιβάλλονται νέοι φόροι στην τρίτη τάξη).
- Η τρίτη τάξη συστήνει δική της Εθνική συνέλευση (εκπροσωπεί το 98% του πληθυσμού).
- 20 Ιουνίου 1789: Ο βασιλιάς διαλύει τη συνέλευση και οι εκπρόσωποι ορκίζονται ότι θα συντάξουν σύνταγμα.
- 9 Ιουλίου 1789: Η Εθνοσυνέλευση ανακηρύσσεται Συντακτική.
- 14 Ιουλίου 1789: Οι Γάλλοι εξοργισμένοι καταλαμβάνουν τη Βαστίλη.
- **Η Συντακτική συνέλευση:**
 1. Ανακοινώνει την κατάργηση των προνομίων (4 Αυγούστου 1789).
 2. Ψηφίζει τη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη (26 Αυγούστου 1789).
- 5 Οκτωβρίου 1789: Ο βασιλιάς αποδέχεται τις αποφάσεις.

Πολιτικά ρεύματα Συντακτικής συνέλευσης (πήραν τα ονόματά τους από τις θέσεις στις οποίες κάθονταν οι υποστηρικτές τους στην αίθουσα συνεδριάσεων) :

- Δεξιά: Δεν επιθυμούσε καμία αλλαγή.
- Κέντρο: Αποδεχόταν τη διατήρηση της μοναρχίας αλλά με την παράλληλη συμμετοχή ευγενών και μεγαλοαστών στη λήψη αποφάσεων.
- Αριστερά: Οραματιζόταν ένα πολίτευμα όπως το αμερικανικό. ✓ Λέσχες: Δημιουργούνται εξαιτίας της συμμετοχής ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων στις πολιτικές εξελίξεις· οι δύο μεγαλύτερες: Λέσχη των Ιακωβίνων και Λέσχη των Κορδελιέρων.
- 1791: Ψηφίζεται το πρώτο σύνταγμα της Γαλλίας → Πολίτευμα: Συνταγματική μοναρχία.
- Το έθνος ανακηρύσσεται κυρίαρχο.
- Νομοθετικό σώμα ορίζεται η Νομοθετική συνέλευση (Βουλή): προκύπτει από εκλογές.
- Δικαίωμα ψήφου: Μόνο οι άνδρες που κατέχουν περιουσία ή πληρώνουν φόρους.
- Εκτελεστική εξουσία: Ανατίθεται στο βασιλιά και σε 6 υπουργούς. ● Δικαστική εξουσία: Αφαιρείται από τον βασιλιά και γίνεται ανεξάρτητη.

Άλλες αλλαγές:

- Εθνικοποίηση της περιουσίας του κλήρου που χρησιμοποιήθηκε ως εγγύηση για την έκδοση του χαρτονομίσματος.
- Οι κληρικοί ορίζονται λειτουργοί του κράτους οφείλοντας υπακοή στην πολιτεία.
- Καταργούνται οι συντεχνίες και απαγορεύονται οι απεργίες.

Τελευταία γεγονότα της α΄ φάσης:

- 20 Απριλίου 1792: Οι Γιρονδίνοι ωθούν στην κήρυξη πολέμου εναντίον Αυστρίας και Πρωσίας.
- 10 Αυγούστου 1792: Ο λαός του Παρισιού καταλαμβάνει τα ανάκτορα του Κεραμεικού.
- Ο βασιλιάς καταφεύγει στη Νομοθετική· αυτή τον θέτει σε περιορισμό και η εκτελεστική εξουσία ανατίθεται σε συμβούλιο (επικεφαλής: Δαντόν).
- Η Νομοθετική αναγνωρίζει σε όλους τους άνδρες πολιτικά δικαιώματα, δημεύει τις περιουσίες των αριστοκρατών που είχαν διαφύγει στο εξωτερικό, θεσπίζει το διαχωρισμό εκκλησίας και κράτους και κηρύσσει την πατρίδα σε κίνδυνο.
- 20 Σεπτεμβρίου 1792: Η νίκη κατά των Πρώσων σώζει την επανάσταση.

Η δεύτερη φάση της γαλλικής επανάστασης, Σεπτέμβριος 1792-Ιούλιος 1794:

- **Συμβατική συνέλευση:**
 - Καταργεί τη μοναρχία (21 Σεπτεμβρίου 1792).
 - Εγκαθιδρύεται (για πρώτη φορά στην Ευρώπη) η αβασίλευτη δημοκρατία.
 - Υιοθετείται νέο ημερολόγιο (αρχή του έτους Ι της Δημοκρατίας, Ι = 1793).
 - Το βασιλικό ζεύγος καταδικάζεται και αποκεφαλίζεται (1793).
 - Αποφασίζει τη συνέχιση του πολέμου (με σκοπό την ανακατάληψη γαλλικών περιοχών στο Βέλγιο και στις όχθες του Ρήνου).
 - Λόγω οικονομικών προβλημάτων συστήνεται Επιτροπή Δημόσιας Σωτηρίας, Επιτροπή Γενικής Ασφάλειας και επαναστατικά δικαστήρια με στόχο την καταστολή αντεπαναστατικών ενεργειών.

Συνέπειες των παραπάνω αποφάσεων:

- Πολλά ευρωπαϊκά κράτη συνασπίζονται εναντίον της Γαλλίας.
- Οι Γιρονδίνοι αντέδρασαν στα οικονομικά μέτρα της συνέλευσης με αποτέλεσμα να συλληφθούν οι αρχηγοί τους και να εκτελεστούν.
- 24 Ιουνίου 1793: Εγκρίνεται το σύνταγμα του έτους Ι (1793).
- Οι Ορεινοί μετά την πτώση των Γιρονδίνων συνασπίζονται με αρχηγό τον Ροβεσπιέρο, σχηματίζοντας επαναστατική κυβέρνηση· αναδιοργανώνουν το στρατό.
- Εκτελούνται 40.000 άνθρωποι (στο όνομα της προστασίας της επανάστασης).
- Η χριστιανική θρησκεία αντικαθίσταται από τη λατρεία του Ανώτατου Όντος.
- Δίνονται νέα ονόματα στους μήνες.

Συμπέρασμα: Τα παραπάνω μέτρα βελτίωσαν αρκετά το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων (ιδίως της τρίτης τάξης) αλλά τα ακραία μέτρα προκάλεσαν αντιδράσεις και προβλήματα: στις 28 Ιουλίου 1794 ο Ροβεσπιέρος και άλλοι 20 εκτελούνται.